

**ประสิทธิผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในจังหวัดเชียงใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550¹**

**Effectiveness to Political Participation of People in Chiang Rai
under the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2550**

**วรพชร จันทร์ขันตี², ชยกร แก้วมาก³, รัฐวิชญ์ ไพรวิน⁴
Worapach Chankhanti², Chayakorn Kaewmark³, Rattawit Paiwan⁴**

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาประสิทธิผลหรือระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3,000 ราย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลบวกต่อการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ ความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างคล่องแคล่ว ปัจจัยด้านรายได้ ปัจจัยด้านลักษณะการประกอบอาชีพ และการมีสภากาแฟเป็นประจำทุกสัปดาห์ โดยเกษตรกรมีโอกาสที่จะไปใช้สิทธิมากที่สุด ส่วนปัจจัยด้านเพศพบว่า เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าเพศชาย ด้านปัจจัยการศึกษาจะพบว่า คนที่มีการศึกษาที่สูงมีแนวโน้มที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยกว่า นอกจากนี้ปัจจัยการเป็นชาวไทยภูเขาและการมีที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลมีผลในเชิงผกผันต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองระดับท้องถิ่นพบว่าปัจจัยด้านความสามารถในการใช้ภาษาไทยอย่างคล่องแคล่วและการมีที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลส่งผลในเชิงบวกต่อโอกาสการใช้สิทธิมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง ส่วนปัจจัยด้านอาชีพพบว่า คนที่เป็นเกษตรกรมีแนวโน้มที่จะละเลยสิทธิของตนเองในกิจกรรมทางการเมืองมากที่สุด ส่วนปัจจัยด้านพฤติกรรมทางการเมืองพบว่า การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การรับหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ หรือแม้แต่การมีสภากาแฟก็ไม่ได้เพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, ประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

¹ บทความวิจัยนี้เป็นผลการศึกษาโครงการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” ของสำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า

² อาจารย์ประจำสำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

³ พนักงานคดีปกครอง สำนักงานศาลปกครองกลาง

⁴ นักวิจัยอิสระ

Abstract

This research aims to study the effectiveness or level of political participation of Chiang Rai residents under the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2550. The research was proceeded by looking at a random selection of 3,000 samples and conducting a survey. The finding shows that the positive factors for going to use their right to vote are the ability to use standard Thai fluently, income and occupations. It also shows that agriculturists tend to go to use their right to vote the most due to community coffeehouse forum. With regard to gender, it seems that female tend to go to use their right to vote more than male. As for the matter of education, those with higher education tend to go to use their right to vote less. Furthermore, being hill tribes or municipal residents has inversely impact on exercising their voting rights. At the local political participation level, it shows that being able to use standard Thai fluently and living in municipal area are positive factors for political participation. Concerning occupation, agriculturists tend to ignore political activities the most. Moreover, it turns out that being a member of political party, subscribing to weekly-news and joining community coffeehouse forum do not increase opportunity to participate in local political activities.

Keywords: Effectiveness, Political Participation, People in Chiang Rai, Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2550

1. บทนำ

โครงการวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงราย ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เกิดขึ้นอีกด้วย คณะผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ประจำสำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เห็นว่า สมควรที่จะมีงานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเชียงราย เพื่อที่จะทำให้ทราบความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนในจังหวัดเชียงรายว่า มีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วม หรือมีปัญหาและอุปสรรคในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นต่อไป โครงการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลในภาพรวมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงรายทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 รวมทั้งเพื่อศึกษาปัญหาหรืออุปสรรค ตลอดจนสาเหตุของปัญหาในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงราย เพื่อนำเสนอแนวทางแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคพลเมืองต่อไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ให้ความสำคัญต่อการให้สิทธิประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยใช้กลไกของประชาธิปไตยทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เช่น บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ⁵ เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเงื่อนไขหลักของระบอบประชาธิปไตย ที่จะช่วยให้กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและโครงการต่างๆ ของรัฐบาลเป็นไปด้วยความรอบคอบ ลดความขัดแย้งในสังคม บังเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งแก่ชุมชนและประเทศชาติ⁶ ทั้งยังเป็นการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหารงานของรัฐบาลหากประชาชนมีส่วนร่วมก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น⁷ เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวทำให้ประชาชนมีโอกาส

⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 87

⁶ ถวิลวดี บุรีกุล, (2552), **พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน: จากอดีต จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**, (กรุงเทพฯ: เอ.พี.กรรฟิค ดีไซน์และการพิมพ์), 11.

⁷ เรื่องเดียวกัน, 13.

ในการสื่อสารข้อมูล ความคิด ความต้องการไปสู่รัฐบาล เพื่อให้ได้รับการตอบสนองได้⁸ แต่อย่างไรก็ดี แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จะมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างชัดเจนก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติกระบวนการและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ยังเป็นอุปสรรค โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นจังหวัดที่ประชาชนมีความแตกต่างทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ รวมทั้งภาษาและวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย ประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดเชียงรายเป็นชาวพื้นเมืองที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเมือง คือ การใช้อำนาจจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้แก่สมาชิกของสังคมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ดังนั้น การเมืองในระบบประชาธิปไตยก็คือ การจัดสรรทรัพยากรโดยประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอมีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรดังกล่าวทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทำให้ผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองได้มีโอกาสทราบความต้องการของกันและกัน อย่างแท้จริงทำให้การดำเนินนโยบายของรัฐตอบสนองต่อผู้เป็นเจ้าของประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมสำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในประเทศไทย ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475 มาจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลากว่า 80 ปี ประเทศไทยมีการพัฒนาการเมืองเรื่อยมา รัฐธรรมนูญฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 จนกระทั่งถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เรามีรัฐธรรมนูญมาแล้วทั้งสิ้น 18 ฉบับ โดยจะเห็นได้ว่าตั้งแต่มีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบันเคยมีการยึดอำนาจและพยายามยึดอำนาจ ทั้งที่สำเร็จและไม่สำเร็จรวมจำนวน 17 ครั้ง เฉลี่ยมีการยึดอำนาจทุก 4 ปีเศษ⁹ ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า การเมืองที่ผ่านมายังไม่ใช่การเมืองภาคพลเมืองหรือการเมืองของประชาชน แต่เป็นการเมืองของนักการเมือง ทั้งนี้ เพราะประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองมาตั้งแต่ต้น

จากปัญหาดังกล่าว จึงเกิดการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ต้องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งถือเป็นการปฏิรูปการเมืองการปกครองครั้งสำคัญ เพราะถูกยกวางขึ้นภายใต้บรรยากาศทางการเมืองที่ดีที่ทุกฝ่ายมีความเห็นพ้องต้องกันในอันที่จะปฏิรูปการเมืองไทยจึงมีผลทำให้โครงสร้างทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไป หลักการในเรื่องรัฐธรรมนูญนิยมซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือกันในประเทศ

⁸ ปิยะนุช เงินคล้าย และคณะ, (2540), *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: ศึกษาเปรียบเทียบประชาชนในเขตเมืองกับประชาชนในเขตชนบท* รายงานการวิจัย, (กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 8.

⁹ ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, (มิถุนายน 2555), “แลหลังกบฏปฏิวัติรัฐประหารในการเมืองสยามไทย,” *ศิลปวัฒนธรรม*. 33(8), 120–128.

เสรีประชาธิปไตยได้ถูกนำมาใช้ในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างมาก กล่าวคือ หลักการแบ่งแยกการใช้อำนาจ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การสร้างเสถียรภาพให้กับรัฐบาล และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ แต่หากจะกล่าวเฉพาะในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนซึ่งเป็นเรื่องที่จะได้ทำการศึกษาวิจัยในโครงการนี้นั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจได้มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองมากขึ้น ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยมาตรา 76 บัญญัติให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ แม้ต่อมาภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 และมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แทน และมีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงในเรื่องของที่มาและมีข้อบกพร่องหลายจุดที่อยู่ระหว่างการดำเนินการแก้ไข แต่รัฐธรรมนูญปัจจุบันยังคงข้อดีไว้ คือ การให้ความสำคัญต่อการให้สิทธิประชาชนเข้ามามีร่วมทางการเมืองโดยใช้กลไกของประชาธิปไตยทางตรง เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เช่น ในมาตรา 87 ที่บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและท้องถิ่นส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แม้จะมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างชัดเจนก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติกระบวนการและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ยังเป็นอุปสรรค โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นจังหวัดที่ประชาชนมีความแตกต่างทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ รวมทั้งภาษาและวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย ประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดเชียงรายเป็นชาวพื้นเมืองที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประชาชนที่อยู่ในเขตเมือง ก็จะมีทัศนคติและระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างหนึ่ง ส่วนประชาชนที่อยู่ในพื้นที่สูงหรือนอกเขตเมือง ก็จะมีทัศนคติและระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจสรุปสภาพปัญหาของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงราย คือ ปัญหาการตื่นตัวทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองสถาบันทางการเมือง ต้นทุนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ¹⁰ กฎหมายจึงสมควรอย่างยิ่งที่จะมีการศึกษาเพื่อนำไปสู่

¹⁰ วรพชร จันทร์ขันตี และคณะ, (2554), **ประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงราย ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550** รายงานการวิจัย, (เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง), 5-6.

การแก้ไขปรับปรุง หรือพัฒนากระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด เชียงราย เพื่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยในจังหวัดต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงราย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

2) เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทั้งของไทยและต่างประเทศ

3) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดเชียงราย ทั้งปัญหาที่เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมาย วัฒนธรรมของประชาชน ในท้องถิ่น และกระบวนการหรือขั้นตอนที่ประชาชนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่มีความชัดเจน อันจะมีผลต่อประสิทธิผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงรายด้วย

4) เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อประสิทธิผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงรายที่ประชาชนมีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งในด้าน เชื้อชาติ ศาสนา การศึกษา และวัฒนธรรม

1.3 สมมติฐานการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่หลายประการ แต่ประชาชนยังไม่สามารถเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ตามกลไกต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงรายที่มีความหลากหลายทั้งในด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม การศึกษา อาชีพ ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ประสิทธิผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในโครงการนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประสิทธิผลหรือระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย รวม 18 อำเภอ โดยสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 3,000 ตัวอย่าง โดยจำแนกตามเพศ อายุ การศึกษาและอาชีพ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ทำให้ทราบประสิทธิผลในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงราย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

2) ทำให้รูปแบบและกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทั้งของไทยและต่างประเทศ

3) ทำให้สภาพปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดเชียงราย

4) สามารถเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อประสิทธิผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงรายที่ประชาชนมีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งในด้านเชื้อชาติ ศาสนา การศึกษา และวัฒนธรรม

1.6 วิธีดำเนินการศึกษา

โครงการวิจัยนี้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงสำรวจ ดังนี้

1.6.1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพหรือการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าจากรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ตำรา บทความ ทั้งของต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศญี่ปุ่น และของไทยโดยคำนึงถึงสถานการณ์ที่เป็นจริง ภายใต้บริบททางการเมืองการปกครองของไทยและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญเป็นสำคัญ โดยอาศัยการวิเคราะห์ด้วยข้อมูลหรือเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ทั้งในทางประวัติศาสตร์ (History approach) และในทางกฎหมาย (Legal approach) ตลอดจนการศึกษาในเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral science) แล้วนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical description)

1.6.2) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงสำรวจหรือการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีประสบการณ์ทางการเมืองการปกครอง และสำรวจกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดเชียงรายใน 18 อำเภอ โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ตามวัตถุประสงค์หลักของโครงการวิจัยนี้ คือ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงรายว่าเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหรือไม่

1.7 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำหรับการวิจัยนี้ได้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (ผู้มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป) ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงรายทั้ง 18 อำเภอ ส่วนการกำหนดขนาดของตัวอย่างในการศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้สูตรของ Taro Yamane¹¹ (Yamene: 1973) ดังต่อไปนี้

$$n = N/(1+Ne^2)$$

เมื่อ n คือ จำนวนตัวอย่าง

N คือ ประชากร

e คือ ความคาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (0.05)

ดังนั้น
$$n = 1,183,960/(1+1,198,218 \cdot (0.052))$$

$$= 400 \text{ คน}$$

¹¹ Yamane, T., (1973), Statistics: An Introductory Analysis, (New York: Harper and Row).

จากการคำนวณหาต้องการความเชื่อมั่นประมาณ 95% หรือความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% จำนวนประชากรในเชียงรายในปี 2553 มีทั้งสิ้น 1,198,218 คน¹² ดังนั้นจะต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยประมาณ 400 ราย แต่อย่างไรก็ตาม the Central Limit Theorem (Rice: 1995) หากข้อมูลมีขนาดใหญ่ขึ้น ค่าทางสถิติที่หาได้จะใกล้เคียงค่าพารามิเตอร์ที่แท้จริงมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรให้สุ่มกลุ่มตัวอย่างประมาณ 3,000 ราย ตามความต้องการของสภาพพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า ผู้สนับสนุนทุนวิจัย

1.8 เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ส่วน คือ แบบสอบถามและแบบจำลองทางเศรษฐมิติ

1.8.1) **แบบสอบถาม (Questionnaire)** ซึ่งสร้างจากแนวคิดเชิงทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทำการปรับแก้ตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของที่ปรึกษาโครงการวิจัย โดยแบบสอบถามสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามเกี่ยวกับ เพศ, อายุ, สถานภาพสมรส, ระดับการศึกษา, อาชีพหลัก, ฐานะ และตัวแปรเชิงปริมาณอื่นๆ ของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน 3 ประเภทกลุ่มกิจกรรม คือ การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในกลุ่มผลประโยชน์ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงราย ความพึงพอใจและความคาดหวังที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

1.8.2) **แบบจำลองทางเศรษฐมิติ** ในงานวิจัยชิ้นนี้ใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ถดถอยโพรบิต (Probit) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ถดถอยแบบ Ordered logistic เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยพฤติกรรมทางการเมือง) ที่ส่งผลต่อตัวแปรระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ระดับท้องถิ่นและระดับชาติ)

1.9 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ทำด้วยสองวิธีการ คือ ใช้พนักงานเก็บข้อมูลที่ผ่านการอบรมและควบคุมจากคณะผู้วิจัย และส่งแบบสอบถามให้หน่วยงานของรัฐอัน ได้แก่ ที่ว่าการ

¹² ประกาศสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร แยกเป็นกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่างๆ ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2553 ลงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2554

อำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยเก็บแบบสอบถาม โดยขนาดการสุ่มตัวอย่างจะถ่วงน้ำหนักตามขนาดประชากรของแต่ละอำเภอเพื่อให้ได้ค่าสถิติที่เที่ยงตรงที่สุด

ตาราง 1 แสดงสัดส่วนการสุ่มตัวอย่างประชากรในการสำรวจ

ชื่ออำเภอ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
ขุนตาล	81	2.70
เชียงของ	133	4.43
เชียงแสน	125	4.17
ดอยหลวง	47	1.58
เทิง	212	7.07
ป่าแดด	64	2.13
พญาเม็งราย	104	3.47
พาน	307	10.23
แม่สาย	213	7.10
เมือง	570	19.00
แม่จัน	250	8.33
แม่ฟ้าหลวง	178	5.93
แม่ลาว	75	2.50
แม่สรวย	213	7.10
เวียงแก่น	76	2.53
เวียงชัย	113	3.77
เวียงเชียงรุ้ง	67	2.23
เวียงป่าเป้า	172	5.73
รวม	3000	100

1.10 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปและการนำเสนอตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยของกลุ่มตัวอย่างนั้นได้แก่ ตัวแปรข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และตัวแปรระดับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) นำเสนอข้อมูลเหล่านั้นด้วยการกระจายความถี่และร้อยละ และในกรณีที่เป็นข้อมูลเชิงตัวเลข (numerical data) จะนำเสนอข้อมูลด้วยการกระจายความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดส่วนกรณีการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ใช้

การวิเคราะห์ด้วยวิเคราะห์ความถดถอยแบบโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) ซึ่งจะได้ค่าสัมประสิทธิ์ที่บอกน้ำหนักความสัมพันธ์และมีเครื่องหมายบวกหรือลบหน้าค่าสัมประสิทธิ์เหล่านั้นซึ่งแสดงทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วย

2. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงราย ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยคำนวณหาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงราย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออก 3 ส่วน ได้แก่

2.1 ตัวแปรข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยพฤติกรรมทางการเมือง)

2.2 ตัวแปรระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับชาติ

2.3 ตัวแปรระดับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น 2) ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ 3) ความพึงพอใจและความคาดหวังที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น และ 4) ความพึงพอใจและความคาดหวังที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับชาติ

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จำแนกตามเพศ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3,000 คน แบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนใกล้เคียงกันโดยมีเพศชายในสัดส่วนที่น้อยกว่า คือ กลุ่มตัวอย่างเพศชาย 1,325 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 44.17 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 1,675 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 55.83

ตาราง 2 แสดงสัดส่วนเพศของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
ชาย	1325	44.17
หญิง	1675	55.83
รวม	3000	100

จำแนกตาม อายุประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนมากจะอยู่ในช่วง 18-25 ปี ซึ่งเป็นช่วงของการเริ่มต้นการทำงาน มีจำนวน 1,124 คน หรือร้อยละ 37.47 รองลงมาจะอยู่ในช่วงอายุ 36-60 ปี ซึ่งอยู่ในวัยทำงานจำนวน 993 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 33.10 ส่วนกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยที่สุด คือ 36 คน มีอายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.20

ตาราง 3 แสดงสัดส่วนช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง

ช่วงอายุ (ปี)	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
18-25	1124	37.47
26-35	801	26.70
36-60	993	33.10
60>	36	1.20
ไม่ระบุ	46	1.53
รวม	3000	100

จำแนกตามศาสนา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 2,872 ตัวอย่าง หรือร้อยละ 95.73 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เหลือนับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 3 ศาสนาอิสลามร้อยละ 0.83 และศาสนาอื่นๆ อีกร้อยละ 0.30 ตามลำดับ

ตาราง 4 แสดงสัดส่วนการนับถือศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง

ศาสนา	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
พุทธ	2872	95.73
คริสต์	90	3.00
อิสลาม	25	0.83
อื่นๆ	4	0.13
ไม่ระบุ	9	0.31
รวม	3000	100

จำแนกตาม สถานภาพพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 1,593 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 53.1 รองลงมา มีสถานภาพสมรส (อยู่ด้วยกัน) จำนวน 1,212 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 40.4 กลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดมีสถานภาพเป็นหม้าย จำนวน 35 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.17

ตาราง 5 แสดงสัดส่วนสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพการสมรส	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
โสด	1593	53.1
สมรส (อยู่ด้วยกัน)	1212	40.4
สมรส (แยกกันอยู่)	70	2.33
หม้าย	35	1.17
หย่า	83	2.77
ไม่ระบุ	7	0.23
รวม	3000	100

จำแนกตาม **ระดับการศึกษา** พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมากกว่า ร้อยละ 54.60 หรือจำนวน 1,638 ตัวอย่าง รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่าจำนวน 475 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 15.83 ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงสัดส่วนระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการศึกษา	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
ประถมศึกษา	248	8.27
มัธยมศึกษาตอนต้น	193	6.43
มัธยมศึกษาตอนปลาย	475	15.83
ปวส./ปวท.	223	7.43
ปริญญาตรี	1638	54.60
ปริญญาโท	181	6.03
ปริญญาเอก	22	0.73
อื่นๆ	11	0.37
ไม่ระบุ	9	0.31
รวม	3000	100

จำแนกตาม **อาชีพ** พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพอื่นๆ อันได้แก่ แรงงานนอกระบบ นักศึกษา อาชีพอิสระ เป็นต้น จำนวน 1,237 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 41.23 รองลงมาประกอบอาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 557 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 18.57 ถัดมาเป็น อาชีพรับราชการ จำนวน 408 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 13.60

ตาราง 7 แสดงสัดส่วนอาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพหลัก	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	557	18.57
เกษตรกร/ประมง	122	4.07
รับราชการ	408	13.60
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	110	3.67
พนักงานเอกชน	118	3.93
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	54	1.80
รับจ้าง	285	9.50
ข้าราชการการเมือง	31	1.03
อื่นๆ	1237	41.23
ไม่ระบุ	78	2.60
รวม	3000	100

จำแนกตามรายได้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชากรมีรายได้อยู่ในช่วง 5,001–10,000 บาท เป็นส่วนมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ประมาณการมูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัวปี 2553 เท่ากับ 65,221 บาทต่อปี หรือ 5,435 บาทต่อเดือน

ตาราง 8 แสดงสัดส่วนระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง

ช่วงรายได้ (บาท)	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
<5000	465	15.5
5001–10000	926	30.87
10001–15000	380	12.67
15001–20000	219	7.30
>20000	329	10.97
ไม่ระบุ	681	22.69
รวม	3000	100

จำแนกตามพื้นที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนของการอยู่อาศัยในพื้นที่เขตการปกครองทั้ง 2 แบบที่ใกล้เคียงกัน คือ อยู่ในเขตเทศบาลมากถึง 1,613 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 53.77 และอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) อีกจำนวน 1,316 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 43.87

ตาราง 9 แสดงสัดส่วนพื้นที่เขตการปกครองของกลุ่มตัวอย่าง

เขตปกครอง	จำนวนตัวอย่าง	ร้อยละ
เทศบาล	1613	53.76
อบต.	1316	43.87
ไม่ระบุ	71	2.37
รวม	3000	100

จำแนกตาม **คุณลักษณะอื่น ๆ** พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองและไม่มี สภาקהแพทุกลัปลด้าห้จำนวนมาถึง 2,894 ตัวอย่าง และ 2,818 ตัวอย่าง หรือร้อยละ 96.47 และร้อยละ 93.93 ตามลำดับ ส่วนการรับหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์พบว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่รับมีจำนวนที่มากพอสมควรนั้นคือ 471 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 15.70 ส่วนความสามารถในการพูดและเขียนภาษาไทยพบว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถพูดและเขียนภาษาไทยได้มากถึง 2,833 หรือร้อยละ 94.43 และมีจำนวน 95 ตัวอย่างเท่านั้นที่เป็นชาวไทยภูเขา หรือคิดเป็นร้อยละ 3.17

ตาราง 10 แสดงสัดส่วนคุณลักษณะอื่น ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของบุคคล	ใช่	ไม่ใช่
เป็นสมาชิกพรรคการเมือง	75	2894
มีสภาקהแพทุกลัปลด้าห้	133	2818
รับหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์	471	2493
พูดและเขียนภาษาไทยกลาง	2833	140
เป็นชาวไทยภูเขา	95	2868

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนของกลุ่มตัวอย่าง

1) ด้านการเลือกตั้ง พบว่าประชาชนจังหวัดเชียงรายส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทุกครั้งทั้งการเลือกตั้งระดับชาติและการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

2) ด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มผลประโยชน์ ได้แก่ การเป็นสมาชิกหรือตัวแทนของกลุ่มทางการเมืองที่ไม่ใช่พรรคการเมือง การเป็นสมาชิกหรือตัวแทนของสมาคม ชมรม สหกรณ์ หอการค้า และการเป็นสมาชิกหรือตัวแทนของกลุ่ม NGO ต่างๆ พบว่าประชาชนจังหวัดเชียงรายมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มผลประโยชน์

3) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ ระดับท้องถิ่น ได้แก่ การขอถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น การร่วมเข้าชื่อขอให้ท้องถิ่นออกข้อบัญญัติ

ท้องถิ่น การบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ก่อนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินกิจการต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชน และการขอหรือรับทราบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประชาชนจังหวัดเชียงรายมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าว

4) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ ระดับชาติ ได้แก่ การร่วมเข้าชื่อ ขอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การร่วมเข้าชื่อเพื่อเสนอร่างกฎหมาย การมีส่วนร่วม ในการประชาสัมพันธ์ การร่วมลงประชามติ และการติดตามข่าวสารทางการเมืองเป็นประจำ พบว่าประชาชนจังหวัดเชียงรายมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าไปมี ส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าว

การตรวจสอบสมมติฐาน

การตรวจสอบสมมติฐานการวิจัยในการวิจัยโครงการวิจัยนี้ได้ใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ถดถอยแบบโพรบิต (Probit) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ถดถอยแบบ Order logistic เพื่ออธิบาย ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและตัวแปรอื่นๆ จะส่งผลต่อประสิทธิผลหรือระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงราย ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังต่อไปนี้

1. **เพศ** ปัจจัยด้านเพศจะพบว่า เพศหญิงมีโอกาสที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งในระดับ ท้องถิ่นและระดับชาติมากกว่าเพศชาย ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองอื่นๆ ปัจจัยด้านเพศไม่ได้ ส่งผลที่แตกต่างเด่นชัด

2. **อายุ** เนื่องจากปัจจัยด้านอายุแทบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อกิจกรรมทางการเมือง ประเภทใดๆ จึงพอจะสรุปได้ว่าปัจจัยด้านอายุไม่ได้ส่งผลต่อความแตกต่างในการมีส่วนร่วม ทางการเมือง

3. **การศึกษา** ปัจจัยด้านการศึกษาจะส่งผลต่อความแตกต่างในโอกาสการไปใช้สิทธิ เลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติโดยคนที่มีการศึกษามากกว่ามีแนวโน้มที่จะไปสิทธิ น้อยกว่า แต่ปัจจัยด้านการศึกษากลับไม่ได้ส่งผลต่อความแตกต่างในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในระดับท้องถิ่นและระดับชาติเพราะไม่มีค่านัยสำคัญทางสถิติ

4. **อาชีพ** จากการศึกษาพบว่า การประกอบอาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร มีแนวโน้มที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าคนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกต ว่าคนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรกลับมีแนวโน้มต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองประเภทอื่นน้อยกว่า อาชีพอื่นๆ

5. **เขตการปกครอง** ปัจจัยด้านเขตการปกครองไม่ได้ส่งผลต่อความแตกต่างต่อการไปใช้สิทธิ ในการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองระดับชาติ แต่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม

ทางการเมืองระดับท้องถิ่นโดยปัจจัยเขตที่อยู่อาศัยส่งผลในเชิงบวกต่อโอกาสการใช้สิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับชาติ

6. รายได้ ปัจจัยด้านรายได้ส่งผลต่อความแตกต่างต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับประเทศโดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อโอกาสการใช้สิทธิในกิจกรรมทางการเมืองระดับชาติ แต่ปัจจัยรายได้นี้กลับไม่ได้ส่งผลต่อความแตกต่างต่อการใช้สิทธิในการเลือกตั้งหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ

7. สถานภาพสมรส ปัจจัยทางสถานภาพสมรสมีผลต่อความแตกต่างในกิจกรรมการเสนอร่างกฎหมายและการทำประชาวิจารณ์ซึ่งเป็นกิจกรรมการเมืองระดับชาติอย่างมีนัยสำคัญโดยคนโสดจะมีโอกาสที่จะใช้สิทธิเหล่านั้นมากขึ้น ส่วนกิจกรรมการเมืองอื่นๆ ไม่สามารถสรุปได้ชัดเจนเพราะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

8. ศาสนา ปัจจัยทางศาสนาเป็นปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทุกกิจกรรมทางการเมืองซึ่งพอสรุปได้ว่าไม่มีความแตกต่างในระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนต่างศาสนา

9. คุณลักษณะอื่นๆ ปัจจัยในการความสามารถในการใช้ภาษาไทย จะพบว่าส่วนใหญ่แล้วทิศทางความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญมักมีค่าเป็นบวกจึงพอสรุปได้ว่าการส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาอาจจะช่วยส่งเสริมโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ส่วนปัจจัยด้านการเป็นชาวไทยภูเขาจะพบเพียงว่าการเป็นชาวไทยภูเขาจะช่วยเพิ่มโอกาสในการใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งลดลงแต่จะเพิ่มโอกาสในการติดตามข่าวทางการเมืองมากขึ้นนอกจากนั้นปัจจัยด้านพฤติกรรมด้านการเมืองอื่นๆ จะพบอย่างชัดเจนว่าการมีสภากาแฟทุกสัปดาห์จะช่วยเพิ่มโอกาสในการเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติมากขึ้น ส่วนในกิจกรรมทางการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติอื่นๆ นั้นกลับมีความสัมพันธ์ในเชิงผกผันต่อพฤติกรรมการเมืองอื่นๆ อันได้แก่การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การรับหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ และการมีสภากาแฟทุกสัปดาห์

ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงราย สามารถสรุปความสัมพันธ์ได้ตามตารางที่ 11 12 และ 13 ดังต่อไปนี้

ตาราง 11 สรุปผลปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อโอกาสเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

ตัวแปรต้น	การเลือกตั้งท้องถิ่น		การเลือกตั้งระดับชาติ	
	ทุกครั้ง	บางครั้ง	ทุกครั้ง	
ค่าคงที่	1.155	1.296	3.18*	3.085*
ปัจจัยทางประชากร				
เพศ				
(เพศชาย)	-1.354*	-1.319*	-1.488*	-1.281*
อายุ	-0.023	0.008	0.057	0.036
สถานภาพสมรส				

ตาราง 11 (ต่อ)

ตัวแปรต้น	การเลือกตั้งท้องถิ่น		การเลือกตั้งระดับชาติ	
	ทุกครั้ง	บางครั้ง	ทุกครั้ง	
(โสด)	0.316	0.249	0.38	0.307
ความสามารถอ่านเขียนภาษาไทย กลาง				
(ได้)	-0.247	0.179	0.753*	0.253
การเป็นชาวไทยภูเขา				
(เป็น)	-0.443	0.159	-1.061*	-0.506
<u>ปัจจัยทางสังคม</u>				
ศาสนา				
(ศาสนาอื่นๆ)	-0.248	>0.001	-0.464	-0.442
การศึกษา				
(ต่ำกว่ามัธยมปลาย)	-0.233	-0.244	-3.036*	-3.175*
(มัธยมปลาย)	-1.396*	-1.504*	-4.007*	-3.944*
อนุปริญญาและปริญญาตรี)	-0.309	-0.361	-2.99*	-3.043*
เขตการปกครอง				
(เทศบาล)	0.076	-0.347*	-0.264	-0.154
<u>ปัจจัยทางเศรษฐกิจ</u>				
(รายได้เฉลี่ยต่อเดือน)	>0.001	>0.001	>0.001*	>0.001*
อาชีพ				
(ค้าขาย)	1.365*	1.208*	0.554	0.392
(เกษตรกร)	2.376*	2.124*		
(ข้าราชการ)	1.638*	1.596*	1.259*	0.172
<u>ปัจจัยพฤติกรรมทางการเมืองอื่นๆ</u>				
การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง				
(เป็น)			1.339	0.506
การรับหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์				
(รับ)	0.575	0.665	-0.241	-0.258
การมีสภากาแฟทุกสัปดาห์				
(มี)	0.872*	0.582*	0.69*	0.267

ตาราง 12 สรุปผลปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองท้องถิ่น

ตัวแปรต้น	ถอนถอน	เสนอ กฎหมาย	ร่วมบริหาร	ขอรับทราบ
ค่าคงที่	1.842	2.842*	1.014	1.545
<u>ปัจจัยทางประชากร</u>				
เพศ				
(เพศชาย)	0.037	-0.133	0.145	-0.006
อายุ	-0.027	-0.05	0.027	0.006
สถานภาพสมรส				
(โสด)	0.025	-0.17	0.015	-0.059
ความสามารถอ่านเขียนภาษาไทย				
กลาง				
(ได้)	1.031*	0.877*	-0.045	0.252
การเป็นชาวไทยภูเขา				
(เป็น)	-0.573	-0.202	-0.139	0.008
<u>ปัจจัยทางสังคม</u>				
ศาสนา				
(ศาสนาอื่นๆ)	0.137	0.143	0.332	-0.099
การศึกษา				
(ต่ำกว่ามัธยมปลาย)	-0.442	-0.393	-0.597	-0.47
(มัธยมปลาย)	0.115	-0.075	-0.222	-0.217
(อนุปริญญาและปริญญาตรี)	0.291	0.287	-0.059	0.112
เขตการปกครอง				
(เทศบาล)	0.561*	0.53*	0.479*	0.723*
<u>ปัจจัยทางเศรษฐกิจ</u>				
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	>0.001	>0.001	>0.001	>0.001
อาชีพ				
(ค้าขาย)	-0.777*	-1.109*	-0.531*	-0.622*
(เกษตรกร)	-0.678*	-1.843*	-1.191*	-1.28*
(ข้าราชการ)	-0.699*	-1.197*	-1.083*	-1.255*

ตาราง 12 (ต่อ)

ตัวแปรต้น	ถอนถอน	เสนอ กฎหมาย	ร่วมบริหาร	ขอรับทราบ
<u>ปัจจัยพฤติกรรมทางการเมืองอื่นๆ</u>				
การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง				
(เป็น)	-0.531	-0.903*	-1.614*	-1.013*
การรับหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์				
(รับ)	-0.683*	-0.5	-0.58*	-0.197
การมีสุขภาพแพทุทุกสัปดาห์				
(มี)	-0.495*	-0.776*	-0.599*	-0.616*

ตาราง 13 สรุปผลปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองระดับชาติ

ตัวแปรต้น	ถอดถอน	กฎหมาย	วิจารณ์	มติ	ข่าวสาร	กลุ่มผล
ค่าคงที่	3.927*	0.724	0.579	1.504*	-0.494	1.178
<u>ปัจจัยทางประชากร</u>						
เพศ						
(เพศชาย)	-0.58	-0.098	0.123	0.18	-0.198	-0.223
อายุ	-0.105*	0.037	-0.002	-0.006	-0.002	-0.006
สถานภาพสมรส						
(โสด)	0.049	0.435*	0.392*	-0.001	-0.189	0.158
ความสามารถอ่านเขียนภาษาไทยกลาง						
(ได้)	1.097*	0.514	0.433	-0.132	-0.985*	0.092
การเป็นชาวไทยภูเขา						
(เป็น)	0.126	-0.07	0.257	0.576	0.876*	0.527
<u>ปัจจัยทางสังคม</u>						
ศาสนา						
(ศาสนาอื่นๆ)	0.399	0.093	-0.135	-0.241	0.357	0.401
การศึกษา						
(ต่ำกว่ามัธยมปลาย)	-0.212	0.723	1.045*	0.472	-0.068	-0.011
(มัธยมปลาย)	0.364	0.758	0.652	0.065	0.102	0.244

ตาราง 13 (ต่อ)

ตัวแปรต้น	ถอดถอน	กฎหมาย	วิจารณ์	มติ	ข่าวสาร	กลุ่มผล
ค่าคงที่	3.927*	0.724	0.579	1.504*	-0.494	1.178
(อนุปรัชญาและปรัชญาตรี)	0.233	0.353	0.544*	0.275	0.288	0.44
เขตการปกครอง						
(เทศบาล)	0.204	0.039	0.11	0.186	-0.036	0.066
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ						
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	>0.001*	>0.001*	>0.001*	>0.001*	>0.001	>0.001*
อาชีพ						
(ค้าขาย)	-0.96*	-0.572*	-0.347	-0.064	-0.122	-0.327*
(เกษตรกร)	-1.308*	-1.554*	-1.511*	-1.26*	-0.402	-1.34*
(ข้าราชการ)	-0.307	-0.83*	-0.65*	-0.66*	-0.838*	-0.753*
ปัจจัยพฤติกรรมทางการเมืองอื่นๆ						
การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง						
(เป็น)	-0.225	0.038	-1.309*	-1.213*	-0.654	-1.375*
การรับหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์						
(รับ)	-0.971*	-0.435	-0.453	-0.554*	0.205	-0.322
การมีสุขภาพแพทุสัปดาห์						
(มี)	-0.545*	-0.62*	-0.639*	-0.535*	-0.897*	-0.619*

* หมายถึง มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

3. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 ด้านการเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทุกครั้ง ทั้งการเลือกตั้งระดับชาติและการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ การที่ประชาชนมีรายได้ที่มากขึ้นเป็นปัจจัยที่ทำให้มีแนวโน้มตัดสินใจไปเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติมากขึ้น โดยเฉพาะผู้มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งมากกว่าเพศชาย คนโสดมีแนวโน้มในการเลือกตั้งมากกว่าคนไม่โสด ส่วนปัจจัยด้านการศึกษาพบว่า การที่คนมีการศึกษาที่มากขึ้นมีแนวโน้มที่จะทำให้พวกเขาจะเลยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น

นอกจากนั้น ในด้านปัจจัยด้านอาชีพ แม้ว่าทุกอาชีพจะมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง แต่ค่าสัมประสิทธิ์ของการมีอาชีพรับราชการและการมีอาชีพเกษตรกรรมกลับมีค่าสัมประสิทธิ์ที่มากกว่าและมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่งผลให้คนที่ประกอบอาชีพนี้มีแนวโน้มที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่า ส่วนพฤติกรรมการรับหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ส่งผลบวกต่อการเลือกตั้งทั้งสองระดับเช่นเดียวกัน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมาภรณ์ จันทรคณา (2552)¹³ ที่ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชนชั้นกลางในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า อาชีพมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของชนชั้นกลางเป้าหมายมากที่สุด นอกจากนี้อาชีพมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับระดับการศึกษาที่อาชีพมักจะถูกกำหนดด้วยระดับการศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา ส่งผลต่อการรับรู้ระบบการเมืองที่แตกต่างตามสาขาความรู้เฉพาะด้าน ความรู้ที่มีสูงของกลุ่มตัวอย่างทำให้กลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับและเลือกที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อข้อมูลข่าวสารนั้นๆ โดยกลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงแหล่งที่มาของข้อมูล

ตาราง 14 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของการเลือกตั้งระดับชาติของกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกตั้งระดับชาติ	ใช้สิทธิทุกครั้ง	ใช้สิทธิ แต่ไม่ทุกครั้ง	ไม่เคยใช้สิทธิ
1.สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)	2289	292	405
2.สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)	2025	331	603

ตาราง 15 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น	ใช้สิทธิ ทุกครั้ง	ใช้สิทธิ แต่ไม่ทุกครั้ง	ไม่เคยใช้สิทธิ
1.นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (นายก อบจ.)	1557	385	936
2.สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.อบจ.)	1478	386	982
3.นายกเทศมนตรี	1307	358	1071
4.สมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.)	1337	342	1067
5.นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (นายก อบต.)	1496	364	924
6.สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.)	1417	392	966

¹³ ปัทมาภรณ์ จันทรคณา, (2552), "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชนชั้นกลาง ในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 124.

3.2 ด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนจังหวัดเชียงรายมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ หรือการเข้าร่วมทำให้เสียเวลาในการประกอบอาชีพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติ์ บุญชูวิทย์ และคณะ (2546)¹⁴ ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น พบว่า ประชาชนในจังหวัดขอนแก่นมีส่วนร่วมในกลุ่มผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง แต่ในเรื่องการมีส่วนร่วมในงานที่ได้รับมอบหมายเพื่อประโยชน์ของชุมชนจะอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

ตาราง 16 แสดงการมีส่วนร่วมในกลุ่มผลประโยชน์ของกลุ่มตัวอย่าง

การมีส่วนร่วมในกลุ่มผลประโยชน์	เคยเป็น	ไม่เคยเป็น
1. เป็นสมาชิกของกลุ่มทางการเมืองที่ไม่ใช่พรรคการเมือง	197	2762
2. เป็นตัวแทนของกลุ่มทางการเมืองที่ไม่ใช่พรรคการเมือง	153	2811
3. เป็นสมาชิกของสมาคม ชมรม สหกรณ์ หอการค้า	627	2339
4. เป็นตัวแทนของสมาคม ชมรม สหกรณ์ หอการค้า	294	2665
5. เป็นสมาชิกของกลุ่ม NGO ต่างๆ	140	2819
6. เป็นตัวแทนของกลุ่ม NGO ต่างๆ	91	2864

3.3 ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ ระดับท้องถิ่น ได้แก่ การขอลอตดอนผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น การร่วมเข้าชื่อขอให้ออกข้อบัญญัติท้องถิ่น การบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินกิจการต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชน และการขอหรือรับทราบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าประชาชนในจังหวัดเชียงรายมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าว

จากการศึกษาพบว่า คนนอกเขตเทศบาลมีแนวโน้มที่จะร่วมกิจกรรมทางการเมืองส่วนท้องถิ่นที่มากกว่า โดย ผู้ที่มีการศึกษาสูงกลับมีแนวโน้มที่จะร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองส่วนท้องถิ่นต่ำกว่าผู้มีการศึกษาที่ต่ำกว่า ส่วนปัจจัยด้านอาชีพจะพบว่าทั้งอาชีพรับราชการ เกษตรกร และค้าขายมีผลในเชิงบวก แต่อาชีพเกษตรกร รับราชการและค้าขาย มีความเข้มข้นในการตัดสินใจร่วมกิจกรรมทางการเมืองตามลำดับ ในส่วนคุณสมบัติรายบุคคล ได้แก่

¹⁴ กิตติ์ บุญชูวิทย์ และคณะ, (2546), การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น รายงานการวิจัย, (ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 256.

การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง สภาקהแฟและการรับหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์มีผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น

สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพันธ์ อินทร์ปัญญา (2550)¹⁵ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การร่วมเสนอแนะข้อมูลในการพัฒนาท้องถิ่น การเข้าร่วมดำเนินการต่างๆ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการร่วมตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยที่สุด เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่มีรายได้ต่ำ ทำให้ไม่มีเวลาไปร่วมกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วสันต์ สุวรรณ (2547) และณัฐดา ศรีกันทา (2546) ที่พบว่า ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยอีกด้วย

ตาราง 17 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ
ในระดับท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง

กิจกรรมการเมืองท้องถิ่น	เคยใช้สิทธิ	ไม่เคยใช้สิทธิ
1. เคยลงชื่อเพื่อการถอดถอนสมาชิกสภา หรือคณะผู้บริหาร หรือผู้บริหารของอบต. เทศบาล อบจ.	270	2686
2. เคยร้องขอให้ อบต. เทศบาล หรือ อบจ. ออกข้อบัญญัติท้องถิ่น (กฎหมายท้องถิ่น)	342	2629
3. เคยมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของ อบต. เทศบาล หรือ อบจ. (นอกเหนือจากการเลือกตั้ง)	683	2231
4. รู้สึกว่า อบต. เทศบาล หรือ อบจ. รับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ก่อนดำเนินการกิจการต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชน	รับฟัง (1836)	ไม่รับฟัง (985)
5. เคยไปขอหรือรับทราบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีการของ อบต. เทศบาล หรือ อบจ.	515	2348

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ ระดับชาติ ได้แก่ การร่วมเข้าชื่อขอถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การร่วมเข้าชื่อเพื่อเสนอร่างกฎหมาย การมีส่วนร่วม

¹⁵ วรพันธ์ อินทร์ปัญญา, (2550), "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540," (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช), 64.

ในการประชาสัมพันธ์ การร่วมลงประชามติ และการติดตามข่าวสารทางการเมืองเป็นประจำ พบว่าประชาชนจังหวัดเสียงรายมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านรายได้ ปัจจัยด้านอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพเกษตรกร การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การมีสุขภาพแพ และการรับหนังสือพิมพ์ รายสัปดาห์ เป็นปัจจัยบวกที่มีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองระดับชาติ

**ตาราง 18 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ
ในระดับชาติของกลุ่มตัวอย่าง**

กิจกรรมการเมืองระดับชาติ	เคยใช้สิทธิ	ไม่เคยใช้สิทธิ
1. เคยลงชื่อเพื่อการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับชาติ เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี เป็นต้น	231	2730
2. เคยลงชื่อเพื่อเสนอร่างกฎหมาย	365	2592
3. เคยมีส่วนร่วมในการทำประชามติ	555	2398
4. เคยมีส่วนร่วมในการทำประชามติ	696	2222
5. ติดตามข่าวสารทางการเมืองเป็นประจำ	ติดตาม	ไม่ติดตาม
	(2406)	(431)

4. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาคณะผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อให้การมีส่วนร่วมดังกล่าวมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

4.1 ด้านการเลือกตั้ง ควรมีการส่งเสริมเรื่องการเลือกตั้งให้แก่ชาวไทยภูเขามากขึ้น นอกจากนั้นจากการศึกษาพบว่า การมีรายได้ที่มากขึ้นส่งผลบวกต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งระดับชาติ เนื่องจากประชาชนไม่มีความเดือดร้อนในด้านเศรษฐกิจจึงตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งง่ายกว่าประชาชนกลุ่มที่ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีต้องประกอบอาชีพทุกวัน ดังนั้นการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมและทั่วถึงย่อมส่งผลดีต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง นอกจากการส่งเสริมและการกระจายรายได้ดังกล่าว จากการศึกษายังพบว่า การที่คนมีการศึกษาที่มากขึ้นมีแนวโน้มที่จะทำให้พวกเขาละเลยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น แสดงให้เห็นว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างนี้ไม่ได้ขาดความรู้ความเข้าใจ แต่ขาดความใส่ใจในการทำหน้าที่ในฐานะพลเมือง ดังนั้น ควรสร้างจิตสำนึกหน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และอาจมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในเชิงลงโทษ สำหรับบุคคลที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น

4.2 ด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนในจังหวัดเชียงราย มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ หรือการเข้าร่วมทำให้เสียเวลาในการประกอบอาชีพ ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถตัดสินใจในการเข้าร่วมในกลุ่มผลประโยชน์ได้ดีขึ้น โดยปราศจากการชักจูงใจด้วยผลประโยชน์ จึงควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าร่วมหรือการรวมกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรักษาประโยชน์ของประชาชนเอง ตลอดจนหากประชาชนมีความต้องการในการเข้าร่วมหรือจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์จะได้ดำเนินการภายใต้กฎหมายด้วย

4.3 ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ ระดับท้องถิ่น ได้แก่ การขอถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น การร่วมเข้าชื่อขอให้ออกข้อบัญญัติท้องถิ่น การบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินกิจการต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชน และการขอหรือรับทราบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการจัดเวทีประชาชน (Public Discussion Forum) ซึ่งเป็นการจัดประชุมเพื่อสนทนาคำขอเกี่ยวกับประเด็นสาธารณะที่ประชาชนสนใจ โดยเน้นการให้ข้อมูล การรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในประเด็นสาธารณะชัดเจนขึ้น ข้อมูลจากการจัดเวทีสาธารณะจะนำไปประกอบการพิจารณาหรือการตัดสินใจ โดยการจัดเวทีประชาชนดังกล่าว ควรมีกำหนดเวลาการจัดที่แน่นอน เช่น เดือนละครั้ง หรือสองเดือนต่อหนึ่งครั้งเป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสติดตามและแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองก็จะต้องบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) กล่าวคือ เปิดให้ประชาชนทุกภาคส่วนซึ่งรวมถึงผู้มีส่วนได้เสียและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐ เอกชน และประชาชนโดยรวม มีช่องทางและโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การร่วมคิด เสนอความเห็น ร่วมกำหนดทิศทาง และร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่และความมั่นคงของชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น

4.4 ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ ระดับชาติ ได้แก่ การร่วมเข้าชื่อขอถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การร่วมเข้าชื่อเพื่อเสนอร่างกฎหมาย การมีส่วนร่วมในการประชามติ การร่วมลงประชามติ และการติดตามข่าวสารทางการเมืองเป็นประจำ ควรมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงมาตรการต่างๆ ได้ง่ายขึ้น เพราะจากการศึกษาประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมค่อนข้างยุ่งยาก ใช้เวลานาน เสียเวลาการประกอบอาชีพ และเกรงกลัวอิทธิพลของนักการเมืองท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ควรมีการดำเนินการในขอบเขตที่กว้างขึ้น เช่น การวิจัยในระดับภาค หรือในระดับประเทศ เพื่อจะได้สะท้อนภาพประสิทธิผลและปัญหาต่างๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับกว้าง และเพื่อจะได้นำมาเป็นนโยบายในการปรับปรุงแก้ไขมาตรการต่างๆ หรือส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่อไป

บรรณานุกรม

- กิตติม์ บุญชูวิทย์ และคณะ. (2546). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น รายงานการวิจัย**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น .
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). **พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน: จากอดีต จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**. กรุงเทพฯ: เอ.พี.กราฟิก ดีไซน์และการพิมพ์.
- ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. (มิถุนายน 2555). “แลหลังกบฏปฏิวัติรัฐประหารในการเมืองสยามไทย.” **ศิลปวัฒนธรรม**. 33(8), 120–128.
- ประกาศสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร แยกเป็นกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่างๆ ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2553 ลงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2554
- ปิยะนุช เงินคล้าย และคณะ. (2540). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: ศึกษาเปรียบเทียบประชาชนในเขตเมืองกับประชาชนในเขตชนบท รายงานการวิจัย**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปัทมาภรณ์ จันทรคณา. (2552). “**การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชนชั้นกลาง ในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย**.” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานรัฐธรรมนูญ. (2553). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- วรพชร จันทรขันธ์ และคณะ. (2554). **ประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเชียงราย ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 รายงานการวิจัย**. เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- วรพชร จันทรขันธ์. (2551). “**กระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**.” วิทยานิพนธ์น.ม., คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรพันธ์ อินทร์ปัญญา. (2551). “**การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540**.” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.